

Erdészeti Rendeletok Tára.

Körrendelet

valamennyi m. kir. erdőfelügyelőségnek.

(Az erdei fanemek földrajzi elterjedésének megállapítása ügyében.)

37,046/96. sz. Földm. min. — Az eberswaldei porosz kir. erdészeti kísérleti főállomás kezdeményezésére a németországi, ausztriai és svájci erdészeti kísérleti állomások az erdei fanemek földrajzi elterjedésének megállapítását működési körükbe felvették.

Az erdei fás növényzet elterjedési körére vonatkozó még sok tekintetben hézagok ismereteknek gyarapítását célzó és nemcsak tudományos becsü, hanem a gyakorlati erdőgazda által is értékesíthető eredményekkel kecsegtető megfigyelések jelentőségét méltányolván és felismervén azt, hogy az összegyűjtendő adatok teljessége, valamint a honi erdészeti ismeretek bővítése végett mennyire kívánatos, hogy a magyar királyság területén, mely földrajzi helyzeténél és függöleges tagoltságánál fogva oly változatos erdei növényzettel bir, hasonló megfigyelések tétessenek, elhatároztam, hogy az e téren külföldön (és pedig kevés kivétellel egész Európában) kifejtendő tevékenységhez hozzájárulok. Felhivom tehát, hogy ugy a maga részéről tegye hivatalos utazásai alkalmából a kerületbeli erdei fanemek elterjedési körét beható megfigyelés tárgyává, mint pedig a kerületében lévő erdőbirtokosokat, illetöleg azok erdészeti tisztviselőit igyekezzen ezen vizsgálatoknál való hathatós közreműködésre megnyerni, sulyt fektetvén különösen oly erdőbirtokok átkutatására, melyek nagyobb magassági különbségeket ölelnek fel és oda törekedvén, hogy a fanemek tenyészeti határainak megfigyelése a kerületébe eső minden főbb hegycsoportra, e mellett azonban a dombos és lapályos vidékre is kiterjeszkedjen, hogy a magassági fekvésen kívül a földrajzi helyzetnek, valamint az éghajlati viszonyoknak hatása is felderíthető legyen. Felhivom továbbá az erdőfelügyelőséget, hogy a vizsgálatok sikerének és megbízhatóságának érdekében a megfigyelő szakközvegeket utmutatások nyújtása által kellő erkölcsi támogatásban részesítse.

Tájékozásul értesitem, hogy a kinstári erdőhatóságok és

erdőrendezőségek, továbbá a besztérczei m. kir. erdőigazgatóság, a csikszeredai, sepsi-szt-györgyi, székely-udvarhelyi és zalaegerszegi m. kir. erdőhivatalok és a gyergyó-szt-miklósi m. kir. erdőrendezőség, valamint az erdőöri szakiskolák szóban forgó vizsgálatoknál való közreműködésre közvetlenül nyertek utasítást.

A megfigyeléseket teljesítő szakközegeknek kézbesítendő *munkatervet és utasítást, a megfigyelések eredményének feljegyzésére vonatkozó két mintát és a feljegyzésre szolgáló úrlapokat* (lásd ugyanezen és a köv. oldalakon) megfelelő mennyiségben mellékelve megküldöm, megjegyezvén, hogy csakis azok között osztandók szét, kik a megfigyelések teljesítésére hajlandók s erre nézve nyilatkoztak.

Értesitem egyszersmind, hogy a megfigyelések által nyert adatok összegyűjtésével, rendezésével és feldolgozásával, valamint a netalán szükségessé váló felvilágosítások megadásával a selmeczbányai m. kir. erdészeti akadémia tanárát, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos urat bízom meg, kihez a gyűjtött adatok az általa meghatározandó határidőig beküldendők és esetleges kérdések intézendők.

Végül felhívom, hogy a megfigyelések eszközzésére vállalkozott szakközegek névsorát, valamint az általuk átkutatandó területet nevezett főerdőtanácsossal közölje és felmerülő szükség esetén a megfigyelésre vonatkozó nyomtatványokért is hozzá forduljon.

Kelt Budapesten, 1897. évi márczius hó 18.-án.

Darányi.

I. melléklet 37,046/96. sz. földm. min. rendelethez.

A fő-fafajok tenyészet határai megvizsgálásának munkaterve,

A vizsgálatok célja.

1. §.

A vizsgálatok célja megállapítani az erdészeti vagy növény-tani tekintetben nevezetesebb fafajok természetes előjvetelének és mesterséges megtelepítés által való továbbterjedésének vízszintés és magassági határait.

Fafajok.

2. §.

+ Abies pectinata	D. C.	Pinus Strobus	L.
+ Acer platanoides	L.	Populus alba	L.
+ Acer Pseudoplatanus	L.	Populus canadensis	MICHX.
Acer campestre	L.	⊙ Populus canescens	W.
⊙ Acer obtusatum	W. et K.	Populus nigra	L.
⊙ Acer tataricum	L.	Populus tremula	L.
+ Alnus glutinosa	GAERTN.	⊙ Prunus Mahaleb	L.
Alnus incana	D. C.	Quercus Cerris	L.
Alnus viridis	D. C.	⊙ Quercus conferta	KIT.
+ Betula verrucosa	EHRH.	⊙ Quercus Ilex	L.
⊙ Betula pubescens	EHRH.	+ Quercus pedunculata	EHRH.
+ Carpinus Betulus	L.	⊙ Quercus pubescens	W.
⊙ Carpinus orientalis	LAM.	+ Quercus sessiliflora	SM.
+ Castanea vesca	GAERTN.	Robinia Pseudoacacia	L.
⊙ Celtis australis	L.	⊙ Rhus Cotinus	L.
Corylus avellana	L.	Salix alba	L.
⊙ Corylus Colurna	L.	Salix Caprea	L.
Erica Tetralix	L.	Sorbus aria	L.
+ Fagus sylvatica	L.	Sorbus aucuparia	L.
+ Fraxinus excelsior	L.	Sorbus domestica	L.
⊙ Fraxinus Ornus	L.	Sorbus torminalis	CRNTZ.
+ Ilex aquifolium	L.	+ Taxus baccata	L.
+ Larix europaea	D. C.	⊙ Tilia argentea	DESF.
⊙ Ostrya carpinifolia	SCOP.	Tilia grandifolia	EHRH.
+ Picea excelsa	LK.	Tilia parvifolia	EHRH.
+ Pinus austriaca	HOESS	Ulmus campestris	SMITH.
+ Pinus Cembra	L.	Ulmus effusa	WILLD.
+ Pinus montana	MILL.	Ulmus montana	WITH.
+ Pinus silvestris	L.		

Megjegyzés: A + jelű fajok tenyészetű határainak megvizsgálása kötelező.

⊙ jelű fajok tenyészetű határainak megvizsgálása hazai viszonyaink kiderítése végett szükséges.

A nem jelzettek tenyészetű határainak megállapítása kívánatos.

Ha valamely faj a vizsgálatot teljesítő előtt kétes, akkor annak megállapítása végett egy leveles s ha lehetséges virágzó ág friss állapotban, itató papír közé nyomtatva, a vizsgálatok központi vezetőségéhez beküldendő.

II. melléklet 37,046/96. sz. földm. min. rendelethez.

Ellenőrzési szám.

Az erdészeti vagy növény-földrajzi tekintetben nevezetesebb fajok elterjedésének megállapítása céljából tett

V I Z S G Á L A T O K.

Átvizsgált terület.

1. *Vármegye:* .....
2. *Birtokos:* .....
3. *Pagony:* .....

A vizsgálatot teljesítette:

(*Név és állás*)

.....

Lakóhely: ..... *Kelet:* .....

A vizsgálatra kijelölt fajok jegyzéke:

(A vizsgálat területén elő nem forduló fajok áthuzandók.)

Abies pectinata	D. C.	Pinus Strobus	L.
Acer platanoides	L.	Populus alba	L.
Acer Pseudoplatanus	L.	Populus canadensis	MICHX.

(és így tovább, mint az I. sz. mellékleten.)

A fajok száma, melyekre a vizsgálat kiterjesztett: .....

(A kitöltött kimutatások száma szerint beirandó.)

U t a s i t á s

a vizsgálatokra és a kimutatások űrlapjainak kitöltésére.

1. A vizsgálat kiterjesztendő mindazokra a fafajokra, melyek az előbbi oldalon fel vannak jegyezve, ha azok az erdő területén előfordulnak, ellenben a kertekben, sétányokon vagy mezőkön előforduló fák nem jönnek tekintetbe.

2. Az „Ellenőrzési szám“ (lásd az első oldalon és a kimutatási mintákon) nem irandó be. Ez a vizsgálatok összeállításánál töltetik ki.

3. Minden fafajra vonatkozó adatok külön kimutatási lapra irandók. A kitöltött lapok ezen kiegészített borítékkal együtt (1. és 2. oldal) a selmeczbányai m. kir. erdészeti akadémiához küldendők be.

A kimutatási űrlapok kitöltésére nézve, következők tartandók szem előtt:

4. A földrajzi hosszúság és szélesség lehető pontosan irandó be. Az észlelet helyének népies neve (minta 2/a rovata) helyesen kiirandó; az üzemosztály és tag (2/b és 2/c) természetesen csak akkor tüntethető ki, ha az illető erdőnek gazdasági üzemterve van.

5. Az elterjedés megállapításánál lehetőleg csak öregebb fák veendőek tekintetbe.

6. Ha valamely területen egy fafaj nemcsak természetes termőhelyen, hanem mesterségesen megtelepítve is előjő, akkor az elterjedés határa megállapításánál a természetes előjövétel irányadó.

7. A vizsgálatnak arra is ki kell terjedni, hogy a fafaj *faalakban vagy elcserjésedve s eltörpülve* jő-e elő az illető területen (lásd a mintákat) s ha mind a két alakban előfordul, ki kell deríteni és megjelölni az eltörpülés okát, hogy t. i. mennyiben tulajdonítható az a talaj sajátságainak, a termőhely meredekségének és kövességének, vagy mocsároosságának, szeleknek, vagy a tengerfeletti magasságnak, vagy végre a legeltetésnek, vagy a kezelésnek.

8. A faalak és a törpe vagy cserjés alak közt a csucs magasság határául 8 méter veendő (idősebb egyedeken).

9. Ha valamely most hiányzó fafajra nézve meg lehet állapítani, hogy az a területen az előtt előfordult, ezt a megjegyzés rovatában fel kell említeni.

10. A lapályos és dombos vidéken, valamint az alacsony hegységben, a hol a faj csak egy alakban található, rendszeren kevés vizsgálati felvétel szükséges.

Mindazáltal kitüntetendő az illető területen minden fafaj előjövételének legmagasabb és legalacsonyabb pontja.

11. A tengerfeletti magasságokat kiváltképen azon pontokon kell felvenni, a hol a faalak az eltörpülés jeleit mutatja és ott, a hol a cserjealak is véget ér.

12. A rendszeren csak cserjealakban előforduló fajok pl. *Corylus avellana*, *Ilex aquifolium*, stb. csak a 11. és 12. rovatba vétetnek fel; de ha faalakban is előfordulnak, akkor ez a 13. (megjegyzés) rovatban kiteendő.

13. Az e vizsgálatok értelmében felfogott „szakadozott erdőalak” a fafaj tenyészete felső határán (északi vidékeken a vízszintes elterjedés északi határán is) szokott előfordulni. Ennek kimutatására a 9. és 10. rovat szolgál.

14. A felvétel helyének tengerfeletti magasságát lehető pontosan kell meghatározni. (Erre az 1/75000 mérczés táborkari térkép alkalmas. Ennek segítségével biztosan meghatározott két pont közt aztán bármely pont magasságának a közbesítés útján való meghatározására használható az aneroid.) A meghatározás módja a megjegyzés rovatában kiteendő.

15. A kitettség nyolcz égtáj szerint É, ÉK, K, DK, D, DN, N, ÉN, a lejtés foka 10—10 fokonkint, azaz $(1-10)=5$ -tel, $(10-20)=15$, $(20-30)=25$ fokkal stb. jelölendő, amennyiben különösen jellemző lejtés-fokok pontosabb kitüntetését a vizsgáló kívánatosnak nem tartaná.

(Az égtáj és lejtésfok meghatározására legcélszerűbb az ugynevezett geológiai kompászt használni.)

IV. melléklet 37,046/96. sz. földm. min. rendelethez.

Minta.

Községhatár : Medenceze.

Pagony : Medenceze.

(2. pld.: lapdgyosós dombvidékre.)

Földrajzi hosszúság 40° 35' Ferro szerint.

Fafaj : *Tilia argentea*.

Ellenőrzési szám .....
 Előfővetel : { természeti
 mesterséges
 (A nem találó áthuzandó!)

Földrajzi szélesség 48° 20'.

1	Az észlelés helyének megjelölése	Talaj	Az előfővetel módja, a fafaj alaki kifejlődése								
			I. Faalak (legalább 8 m. csúcsmagassággal egyedeken)				II. Eltörpült vagy elcsenjesedett alak (8 m.-t el nem érő csúcsmagassággal)				
2/a	Üzemosztály	Tag	Talajagy, illetve alapkőzet	Talajnem	1. Zárt állab		2. Szakadozott állab				
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	Ökörtípus	*)	szivós agyag	Teléré nyés agyag	Tengerszint feletti magasság m.	Kitettség és lejtésfok	Tengerszint feletti magasság m.	Kitettség és lejtésfok	Tengerszint feletti magasság m.	Kitettség és lejtésfok	Megjegyzés
2	Kányva	*)	kavics agyag	Köves agyag	—	—	200	D. k. 5	—	—	—

*) Az illető erdő nincs berendezve, tehát az üzemosztály és tag ki nem tűnhet.

II.

Körrendelet

valamennyi m. kir. kincstári erdőhatóságnak.

(Kegyuri és kincstári személyzet fajárandóságának kiszolgáltatására szolgáló erdők kiirtása s faraktárak megszüntetése ügyében).

19,661/97. sz. földm. min. — Utasítom a hatóságot, hogy oly kincstári erdők kiirtásáról, eladásáról, esetleg más ágazatnak kezelésébe, vagy telepítési célokra való átadásáról, valamint oly faraktárak megszüntetéséről is, a honnan a m. kir. pénzügyminister ur fenhatósága alatt álló kegyuri személyzet, vagy kincstári tisztviselők fajárandóságot élveznek, az illetékes m. kir. pénzügyi hatóságokat már eleve és oly időben értesitse, hogy nevezett pénzügyi hatóságoknak a szükséges hitel fedezéséről már a költségvetési előirányzatok összeállításakor gondoskodniok lehessen.

Budapest, 1897. évi május hó 12.-én.

A minister megbizásából:

Sóltz Gyula.
